

TOVĂRĂȘIA

Foaie economică, care cuprinde tot felul de povești despre formarea și conducerea tovărășiilor economice
Foaia oficioasă a „Centralei Tovărășilor” și a însoțirii pentru „Asigurarea vitelor”, amindouă în Orăștie.
— Sfaturi pentru agricultură, meserii și negoț, și îndrumări pentru valorizarea produselor economice —

Adaus economic la „LIBERTATEA”.

Apare tot a doua Duminică.

Intocmită de VAS. C. OSVADĂ

Anul III.

ORĂȘTIE, 17 Maiu v. 1908.

Nrul 13

Decît o „bancă culturală”

nu s'ar putea ceva mai bun?

În sinodul archidiecezan ținut la Sibiu în săptămînile trecute, părintele-călugăr Dr. Miron E. Cristea a făcut propunerea, să se chibzuiască asupra alcătuirii unei bănci culturale, a cărei țintă în primul rînd să fie, să ajute instituțiile noastre bisericesti și școlare, și să dea sprijin pornirilor culturale în general.

În urma acestei propuneri, în „Revista Economică”, foaia băncilor noastre, s'a scris un aspru articol, prin care s'au arătat multe motive de ce nu ar fi bine să se facă o bancă de acest fel, după ce nu ar fi potrivit să fie sălășluit „idolul de aur” și în biserică.

Acestui articol a răspuns dl. Dr. Cristea pe lung în „Telegraful Român”, foaia bisericască dela Sibiu, apărîndu-și propunerea cu toată puterea.

Stăm dar la începutul unei discuții, dacă nu inversunată, cel puțin foarte aprinsă.

Noi care dela început spuneam, că tovărășiile trebuie să-și aibă și rostul lor cultural, credem că ne împlinim o datorință, cînd, dela început, ne amestecăm în vorbă, mai ales că noi ne-am fost luat îndrăzneala să o spunem de multă vreme, că multe lucruri culturale pot fi legate de tovărășii, mai ales școlile pot fi ajutate și mult puțin susținute prin tovărășii!

E firesc dar, că acum, în fața propunerii pentru alcătuirea unei „bănci culturale” cu ajutorul banilor bisericesti, să spunem, că nici noi nu găsim cu cale să se alcătuiască o bancă, în felul plănuțit.

Noi nu facem parte nici din tagma preoțească și nici din cei din jurul „Albinei”, cu care mai ales să trag în degete cei-ce doresc banca culturală, prin urmare ne găsim în stare să judecăm mai obiectiv, mai liniștit.

Trecem peste adevărul, că o bancă, mai ales cu capital de milioane, ori cum ar fi ea botezată, și ori cît i-s'ar întrebuința venitele curate pentru scopuri culturale, în

urma-urmelor tot nu e alt-ceva, decît o afacere de speculă, o geșeftărie. Și tot nu va ajunge la un câștig curat mai mare ca vre-o 200 mii coroane. Din aceste mii, după detragerea intereselor după capitalul social, — zicem de un milion, — și a unor modeste tanțieme, abia vor mai rămînea peste 100 mii coroane, pentru scopuri bisericesti-școlare și culturale. Ce să poate face în peste 1000 sate cu cîte 100 coroane, ce s'ar putea da an de an din venitul curat al unei bănci culturale? Aproape nimic. Așa apoi și banca culturală ar părea lumii (ori ar și fi) numai o geșeftărie, ce n'ar putea ajuta mult mai mult, ca băncile-geșeftării de azi. Incolo ai fi expus în schimb la multe primejdii de pierdere de natură morală, sus și jos! Că dacă azi cutare preot, ca agent de bancă colo ori colo, a făcut vre-un greș, — cum au făcut destui cît de groase!, — lucrul urît s'a resfrîns numai asupra lui ca om, — dar de va face-o ca „bărbat de încredere” al „băncii culturale” a bisericii sale, (ce nu e eschis), spune-mi ce val-virtej urît să va ridica după ori-care caz, întinînd nu numai pe cel vinovat, ci și biserica însași! Ce armă de demoralizare a poporului vor găsi în asta toți răuvoitorii bisericii și neamului nostru! Poți avea cumplite păreri de rău cu vremea!

Dar noi să trecem peste toate aceste lucruri, cari pot fi timbrate de simple închipuiri, supoziții, și să venim la ideea noastră:

Dacă între conducătorii bisericii gr.-orientale să chibzuieste azi pentru folosirea în altă formă și mai cu scop, a averilor în bani ce sunt la îndemînă, noi credem că altcum s'ar putea ajunge la scop și nu numai prin alcătuirea unei nouă bănci, fie aceea chiar și întru adevăr culturală.

După modesta noastră părere, trei ar fi căile mai potrivite:

1. Partea cea mai mare a banilor să se așeze în moșii, care să fie parțelate ori împărțite pentru

cultivare, poporului din loc. Partea financiară a acestor cum-părări, cu mare plăcere o isprăvește ori-care bancă românească.

Ar aduce de sigur venit anual mult mai mare ca depunerile de azi (cum a amintit-o și dl. Dr. Cristea în răspunsul său dat „Revistei Economice”, că rentează moșiile Blajului), — și biserica, prin sporul de câștig, își va sprijini scopurile culturale dorite.

2. Dacă asta nu s'ar putea din o sută și o mie de motive, — ar fi foarte ușor ca depunerile, capitalele bisericesti, să fie împărțite la cel puțin 50—100 bănci românești, cîte de sigur s'ar îndatora, ca să fructifice banii bisericii — excepțional — cu 6% interese! Până la 4% s'ar folosi pentru trebuințele de azi curente, iar diferența de 2% s'ar folosi pentru scopurile ce ar fi să le ajutare „banca culturală”.

3. Al treilea, și, după noi, cel mai potrivit lucru s'ar face, cînd banii cîte unei ori a tuturor eparchiilor, s'ar aduna ca cu ei să se formeze o puternică Centrală pentru tovărășii satești!

Că ar mai fi sau nu, pe atunci, și o altă ori alte Centrale românești pentru tovărășii — nu schimbă în lucru nimic! Căci țintele ce să pot urmări prin tovărășii, sunt atît de felurite și multe, încît îngăduie 5 ori 10 Centrale!

Doar Ungurii au azi 4 puternice Centrale (»Központi Hitel szövetkezet«, »Hangya«, »Mezőgazdák«, »Katholikus Központ«), și toate își îndeplinesc chemarea neconturbate una de alta!

Icoana minunată ce s'ar învedera pe urmele unei Centrale, alcătuită cu sprijinul averilor bisericesti, — e de toată măreția!

Ai vedea, ca prin minune, pe preoții și învățătorii noștri, tot atîta apostoli sinceri și neobosiți pentru tovărășii — azi singurele arme sigure pentru ridicarea economică și culturală a sateelor noastre!

Și apoi tovărășiile, fie »Centrale«, fie cele de pe sate, după natura lor, nu pot găzdui geșeftării, nu pot

hrăni interese egoiste, nu pot înstăpîni mărimi și nu pot face politică de dividende ușor cîștigate!

Conduse destoinic, ele asigură venite frumoase, așa că scopurile ce să plănuiesc să fie legate de o bancă culturală, pot să fie îngrijite mult mai bine prin o Centrală cu sute și mii de tovărășii mici satești!

Cine urmărește cîtuș de puțin roadele ce să ajung prin tovărășii, va găsi că altruismul ce stăpînește aceste tovărășii, ar face o podoba și bisericii noastre.

Dacă dar e vorba, că fruntașii bisericii găsesc că e bine să se facă o schimbare în gospodăria averilor bisericesti — atunci noi credem că în locul plănuitei „bănci culturale” — să se aleagă una din propunerile făcute aici, și mai cu cale: să se chibzuiască asupra ultimei propuneri — cu o Centrală pentru tovărășii satești!

Ori cum s'ar face, e de dorit ca frămîntările pentru găsirea unui modru potrivit, — să se facă cu cît mai puțină războire și cu mai multă dragoste.

Noi în modestia gîndirii noastre credem, că una din cele trei propuneri spuse aici, ar fi mai cu rost, și, că să nu supărăm ambiții, noi cu drag lăsăm ca idea să fie preluată de alții cari să luptă în chestie, lăsăm adecă „paternitatea” acestor propuneri ori-cărui străduitor pentru întruparea lor! Iar pe noi ne vor avea între cei mai buni spriginitori ai lor!

Izbînda tovărășiilor.

Munca pentru tovărășii, grea și anevoiasă cum e, îți cere neconținut puteri nouă și deplină încredere, că ce faci e întru adevăr spre binele obștei. Această încredere ne-o ține viie încurajarea și mișcarea ce o știm din sutele și sutele de scrisori și din indemnurile, ce ne sosesc aproape zilnic de pe întreg ținutul locuit de neamul nostru.

La sate, — în lung și latul țării, e pornită o mișcare, o rîvnă vrednică, pentru tovărășii. Această mișcare în cele mai multe locuri până acum e numai frămîntarea cîtorva dornici de a avea arma puternică a tovărășiiilor, e de cele mai multe ori o rîvnă, ce nu-și are încă pe deplin lămurite nici ramele, nici cuprinsul.

Ori-cum ar fi — fapt este, că o mișcare pentru tovărășii e pornită și la noi.

Suntem pe deplin îndreptățiți, că din aceste mișcări, pe care azi cei mai mulți nici nu vreau să le vadă, să le bage în samă, — cu vremea să va desprinde lămurit mișcarea pe deplin știutoare pentru tovărășii. Asta e o urmare firească pe care n'o mai poate oprî în cale nici un fel de teorie, nici un fel de pedecă, știutoare ori neștiutoare.

Așa e la sate.

La oraș, în sălașurile cărturarilor noștri, lucrul e mai încîlcit, zbaterele sunt mai mari și judecățile sunt mai greoaie, mai nehotărîte încă.

În lumea cărturării noastre, mișcarea pentru tovărășii încurcă încă multe judecăți a multor buni ai noștri. De cei neîntălegători nu vorbim aici. Multora li-să pare, și mai multora li-s'a părut până ieri alaltăieri, — că mișcarea pentru tovărășii s'a pornit la noi „prea dintr'odată“, și de bună seamă în dorul lor de a grijii să nu să prea pripească lucrurile, ca să nu iasă rău pentru popor, — stau și azi nedumeriți și neîncrezători în fața mișcării pornite! Răsfoiesc cărți și cercă să cîntărească învățăturile din pătăniile altora, — ca să judece apoi mai așezat, că oare e destul de gătit poporul nostru pentru ca să poată duce la bun sfîrșit mișcarea pentru tovărășii?

Mulți însă obolesc prea curînd în căutarea adevărului și îi vezi cum rămîn în drum nehotărîți și de multe ori îngrămădiți în teorii și sfaturi pîrintești, — tot mai departe de mișcarea însăși, ce merge, merge nainte.

În vremea din urmă însă, aproape zilnic ni-să îmbiie privilegiul să vedem tot mai mulți dintre cărturarii noștri, care, după rezerve motivate ori nemotivate, — să înșirue în mișcarea pornită și promit că vor lucra pentru izbînda tovărășiiilor, pe care le recunosc ca *cele mai potrivite arme în lupta vieții economice!*

Aceste ajutoare, această întărire a rîndurilor; nouă ne face bucurie îndoită. Pe de o parte pentru-că, întărindu-să ceata străduitorilor pentru tovărășii, — roadele bune le vedem tot mai aproape și tot mai sigur. Pe de altă parte apoi, — pentru-că în aceste alăturări la mișcarea pentru tovărășii, vedem cea mai neîndoioasă dovadă, că munca încurajată de noi, e o muncă *folositoare*, e o muncă *cerută cu putere de bine priceputele interese ale poporului nostru!*

Din astfel de dovezi ne culegem și noi puteri nouă, ca să săvîrșim cu și mai mare rîvnă modesta muncă începută pentru împretinirea lumii cu tovărășiiile satești.

Mai nou foaia băncilor românești »Revista Economică«, din Sibiu, publică la loc de frunte un articol despre tovărășii, prin care întărește cele ce le spunem noi neconținut acum vreme de trei ani.

Lăsăm să urmeze aici în întregime articolul »Revistei« — ca să dăm un nou prilej cetitorilor noștri, să se îndrepteze, că lucrînd pentru tovărășii, lucră bine și folositor și mai ales ca să vadă că în mișcarea pentru tovărășii, la care ținem așa de mult, să alătură tot mai mulți fruntași ai neamului, cu care împreună tot mai aproape găsim vremea, cînd această mișcare va aduce roadele sale bogate pentru binele poporului.

lată articolul:

Bănci și Tovărășii.

„Noi, Românii din Ungaria, am fost și suntem mereu preocupați aproape numai de chestia băncilor; *tovărășiiilor* le-am dat până acum prea puțină luare aminte!

Curentul ce s'a pornit și să urmează în scopul înființării băncilor chiar și în sate, nu poate fi priincios dezvoltării noastre economice-financiare; din contră îl socotim deadreptul primejdios.

În toate orașele și orașelele cu populațiune românească, avem cel puțin o bancă, sau măcar o „filială“, în unele cite două și chiar trei! N'au lipsit sate cu cite 2 bănci.

Numărul de azi al băncilor noastre se ridică la peste 150; cu filiale și sucursale cu tot, se apropie de 200. Acest număr îl ținem de ajuns în împrejurările noastre de azi. Aceste așezăminte trebuiesc acum întărite. Prin asocierea „Solidaritatea“ și prin o politică economică-financiară sănătoasă și cumpănită, băncile de azi pot să facă un serviciu real economiei noastre naționale. Nu ar mai fi tot așa, dacă numărul băncilor s'ar spori și pe mai departe în măsura de până acum. În acest caz ele ar putea să devină, în loc de binefacere, o nenorocire.

Am ajuns, credem, la o răspîntie! Calea noastră pe viitor trebuie să se îndrepte *în altă linie*. Vom porni deci pe o cale nouă și mult făgăduitoare, — *aceea a tovărășiiilor sau însoțirilor*.

Satele noastre, mari și mici, nu sunt priicioase societăților pe acții sau băncilor, așa cum ele au fost contemplate până acum. În sate este teren bogat pentru alte așezăminte trebuincioase poporului nostru.

Între aceste așezăminte punem în locul prim: Însoțirile de credit satești sistem Raiffeisen sau, cum le zice în România, Băncile populare, menite să aducă o pulsațiune puternică și o premenire a stărilor nepriincioase de azi. Însoțirile de credit Raiffeisen sunt socotite drept mijloacele cele mai alese și mai puternice pentru înaintarea în avere și moralitate a popoarelor.

Precum locul băncilor mari este în orașe, așa locul acestor bănci mici este în sate. Și cu cît satul este mai mic, cu atît e mai bine, pentru-că ele se pot chivernisi mai ușor, dînd mai puțin de lucru, și pentru-că se

poate cunoaște mai ușor vrednicia fiecărui om, lucru pe care se pune mare preț la aceste însoțiri.

La sate mai ales este solul priincios și *pentru celelalte tovărășii economice* alcătuite în legătură și cu sprijinul însoțirilor de cr. Raiffeisen, cari toate au de scop înaintarea bunăstării plugariilor, anume: 1. Tovărășiiile pentru cumpărarea de mașini agricole, semințe, pomi, viță de vie. vite ș. a.; 2. Tovărășiiile pentru asigurarea vitelor! 3. Tovărășiiile de lăptărit și gătitirea untului; 4. Tovărășiiile pentru valorizarea produselor agricole: bucate, vin, poame ș. a.; 5. Tovărășiiile pentru arîndări și cumpărări de moșii 6. Tovărășiiile de conzum; 7. Tovărășiiile de temperanță; 8. Tovărășiiile de înmormîntare, ș. a.

Tovărășiiile sau însoțirile, cum reese din firea lucrului și cum s'a zis și se spune mereu din partea oamenilor chemați, — nu pot sluji ca mijloace pentru specula banească. Ținta lor nu e iertat să fie goana după ciștiguri mari, pentru-că să poată împărți dividende grase unui număr restrîns de oameni (părtașilor), nici să adăpostească slujbași cu plăți mari. De aceea, cum am mai spus, însoțirile aceste nu pot fi întreprinderi deadreptul bănești (ca o bancă). Pe ele le alcătuește trebuința de a avea la îndemîină mijloace mai bune pentru o muncă reală, spornică și binefăcătoare *tuturor!* Ele au drept temei dragostea și încrederea între sine a membrilor, ce-și cunosc nevoile și caută o cale pe care mergînd mai mulți împreună, pot *întîmpina greutățile cu mai mare înleznire!* Iar conducătorii, sufletul tovărășiiilor, nu au ca cel mai mare scop al lor căpătuirea proprie prin plăți și alte venituri, ci dragostea cătră deaproapele, și iubirea de jertfă îi face să ostenească în folosul tuturor. Pilda conducătorilor face ca și membri să lapede anumite foloase personale spre binele de obște.

Astfel, *prin tovărășii*, se *pornește o lucrare cu totul nouă, lucrare de renaștere a*

vieții morale și economice a poporului.

Sunt 33 de ani de cînd avem Legea comercială, articolul XXXVII din anul 1875, și legea aceasta — în ce privește aplicarea părții privitoare la *tovărășii*, — pentru noi Români a fost până acum litera moartă. De partea aceea a legii, (§§-ii 223 — 258) noi nu ne-am folosit și de aceea starea noastră, în privința organizării prin *tovărășii*, este aproape aceeași ca și la 1875; pentru că 29 — 30 de *tovărășii* economice la un popor de 3 milioane, nu numără.

Dacă însă ne lipsesc *tovărășiile*, avem măcar bucuria de a putea vedea pornirea unei făgăduitoare propovediri în scopul înființării *tovărășiilor*,

Această propovedire a fost sprijinită și de foaia noastră. Iar pe viitor ne vom ținea de datorință a stăruii tot mai mult pentru pregătirea terenului pe seama *tovărășiilor* și pentru înființarea și ocrotirea acestora!

Repetăm de încheiere dorința:

Să o sfîrșim cu înființarea de bănci, ca societăți pe acții;

Să pornim cu însuflețire o lucrare mare pentru înființarea de însoțiri de credit sistem *Raiffeisen* și a tot felul de *tovărășii economice la sate!*"

Taxele pentru părțile.

Mulți bani ies din pungile sătenilor noștri mai ales din pricina că felul învățaturii cu care să gătesc pentru lupta vieții nu e așa întocmit ca să aibă prilej să cunoască legile și rînduile pe care e pusă temelia viețuirii în această țară.

Necunoștința slovei mai ales și apoi lipsa sfătuirilor și a sfătuitoarelor, pricinuesc poporului nostru multe pagube, ce îngreunează mult sarcinile și așa destul de mari.

Ca să mulcomim cît de cît aceste pagube noi și cu alte prilejuri am arătat unele din izvoarele de venit (plata pentru pasapoartele de vite, banii pentru execuția dării, și

alte) ce sunt cu lege ca să între în punga comunelor, prin ce să scărițeze aruncurile ori să pot acoperi unele din cheltuelile comunale.

Mulțumită dlui avocat Dr. Ioan Pap din Brad, acestui adevărat și iscusit binevoitor și fruntaș al poporului, din nou avem prilejul să arătăm, că poporul nostru, în cele mai multe comune și orașe, plătește bani, ce nu sunt cu cale, nu e legal să-i plătească.

E vorba de schimbarea, mutarea părțelilor în cadastrul comunal.

În cele mai multe locuri e datina ba în unele comitate este alcătuit chiar și regulament, ca pentru fiecare parțelă cînd să cere să fie mutată din un cadastru în altul să plătește cîte 2 cr. cîte 5 ori 10 cruceri și și mai mult.

De cîte-ori să cumpără ori trece o avere dela un om la altul — ca să se schimbe să treacă tot așa și darea, omul merge la notarul și-l roagă să-i treacă părțile din cadastrul vînzătorului în acela al cumpărătorului. Pentru schimbarea asta, în cele mai multe locuri notarul cere și ia bani.

Această plată însă nu e cu cale. Pentru schimbările în cadastru nu e iertat să se ia nici un fel de plată.

Asta o spune legea, dar' asta până acum a fost rău talmăcită și notarii, în bună credință au și luat și iau încă și acum plată pentru schimbările în cadastru.

Plata asta nu e cu cale și ca lucrul să fie pe deplin lămurit ministrul de interne în înțelegere cu ministrul de finanțe încă, a dat în anul trecut următorul ordin sub numărul 135,604/1908:

»Din informația ministrului de finanțe am înțeles, că notarii comunali și cercuali din mai multe comitate, la schimbările cadastrale a proprietății incasează (iau) taxe, uneori satorite chiar în regulamente pentru trecerile (schimbările) părțelilor din un cadastru în altul.

După-ce schimbările în cadastrul comunal formează obiect de evidență de dare, în înțelesul articolului de lege 46 din anul 1883 despre manipularea dării și apoi în înțelesul §§-lor 5—17 din îndrumarea pentru evidența dării de pămînt dată sub numărul 45,055 în anul 1885 — aceste lucruri în deosebii și anumit să țin de lucrările obligate și oficiale ale notarilor de cerc și comunali — prin urmare pentru astfel de lucruri nu e îngăduit să se pună nici un fel de taxe (ori plată).

În înțelegere cu ministrul de finanțe rînduiesc prin aceasta, ca pe de o parte toate acele comitate, care și-ar fi alcătuit regulamente pentru satorirea astorfel de taxe pentru cadastru — ne amînat să desbată și apoi să șteargă (să scoată din vigoare) astfel de regulamente pentru încassarea de taxe de acest soi, — pe de altă parte rînduiesc, ca în toate comitatele țerii să se ia măsurile de lipsă și să se controleze strict, ca prin încassarea astorfel de taxe neîndreptățite (jogosulatlan dij-szedés), să nu se îngreuneze publicul.»

Ăsta e în întregime ordinul ministrului de interne al Ungariei dat sub numărul 135,604 în anul 1907.

Acest ordin e lămurit și pe deplin la înțeles, — așa încît nu poate să fie nici răstălmăcit, nici sucit.

În adunarea dela comitat (congregația) ținută pentru comitatul Hunedoara la Deva în săptămîna trecută, — dl avocat Dr. Ioan Pap dela Brad a scos la iveală acest ordin și vicișpanul, n'avea încotro, a trebuit să spună că va da ordin aspru prin toți pretorii, ca nici un notar să nu mai ia nici un fel de taxe pentru schimbarea părțelilor în cadastru. Această rînduială ce are putere de lege pentru întregă țara, ori că s'a publicat dela comitat, ori că nu, — după-ce ordinul ministrului e dat, pe cum să vede, ca, pentru nici un fel de schimbare de părțile în cadastru să nu mai plă-

tească nici un fel de taxă!

Dacă notarul, ori colectorul ori oficiul de dare din orașe au astfel de taxe să i-să spună de ordinațiunea ce-am dat'o mai sus și să nu i-să plătească la nici o întîmplare.

Prin asta ne rămîn în punga multe pițule și doamne mare lipsă avem să ne rămînă.

Roata vremii.

— Spicuirii și ocoșeli. —

În sfîrșit cu ajutorul lui Dzeu și a foilor „Unirea“ din Blaj și „Telegraful“ din Sibiu s'a izbutit să se contrabandizeze cearta, ori, după aceste foi, „lămuririle“ confesionale, până și la treptele „Academiei române“ din București — a celui mai de frunte așezămînt cultural românesc.

S'au ales adecă trei membrii noi la Academie în locul celor trei repotați în Domnul, și acum, după alegere, ies la iveală sbuciumări urite, ce s'ar fi făcut în fața alegerii, în jurul ridicolei întrebări, că oare între membrii noi care sa fie unit și care neunit?! Pare-că știința și vrednicia culturală, ar avea ceva legătură cu „unirea“ ori cu „ortodoxia“.

Dacă s'o cheltuit vre-odată condeie și hîrtie și tipar pe lucruri de nimic, apoi de sigur că acum să cheltuie pe discuția „Unirii“ cu „Telegraful“ pe tema membrilor de Academie, măsurați după — confesiune! Dați dușuri reci — la cei aprinși!

*

Din nou e pe drum la Roma un grup de aproape 100 Români fruntași, să-și scalde sufletul în plăcerile albastrului cer al mîndrei Italia și — să-și întărească și respectul, ce-l au față de obirșta neamului românesc. Și cum sunt călăuziți de un episcop român, vor avea prilej să vadă și pe Papa, pe cel mai înalt dignitar al bisericii catolice.

N'avem nimic în contra astorfel de pelerinajuri — din contră le laudăm.

Dar, uite — ne fură gîndul să ne întrebăm: Cîți dintre cei duși la Roma ori dintre alți Români, au făcut pelerinaj la Cebea lui Horia și a lui Iancu, ori la mormîntul lui Bărnăuțiu, ori acela a lui Barițiu, ori a lui Andreiu Mureșanu, ori apoi la Grădiște ori la București, și în atîtea locuri încă nouă sfînte ca amintire și ca izvor de întăriri și bucurii sufletești?

De sigur foarte puțini.

Suntem în toiul vremii potrivite pentru excursii. De ce nu le facem și la astfel de locuri?

Noi n'avem monumente grăitoare, prin piatra lor, de glorie și amintiri. Să ne întipărim trecutul cu faptele și oamenii lui mari — prin cercetarea locurilor unde găsim atâtea morminte, atâtea ruini, atîta viață dătătoare de o altă în suflete, de un alt respect pentru trecut și de alte nădejdi pentru viitor!..

*

Din Cluj iar' a ajuns în public glas lămuritor. Nu că doar' s'ar fi pornit acolo cineva să facă ceva ispravă pentru neam, — dar' glaurile s'au ridicat din pricina că iar' să ceartă acolo „domnii“. Un Poruțiu și un Morariu — să înțelege amîndoi doctori și procatări — au ieșit cu paloșul lor și al altora pe cîmpul de războiu. Și dau înainte și să răsfuiesc și să săpunesca așa de grozav, încît te apucă zgîrciurile risului și durerea com-pătimirii.

Ori cred acești domni clujeni, că nația românească n'are altceva de isprăvit, decît să îi asculte cum să ceartă — ca la ușa...?

De cap, domnilor, că hainele-s scumpe, — dar' lăsați publicul în bună pace, că ne-am săturat de atîtea lămuriri „în interesul publicului“.

În interesul publicului e să auză de bine, că de-o fi vorba de ceartă, o găsim și la Brașov, și la Săliște, și la Lugoș și la Oradea-mare și doar' în toate sătulețele.

Să nu ne facem chiar de cap — că ne stă rău. Spălați-vă și vă uscați rufe, fiecare în curtea lui, dar' nu eșiți cu ele în mijlocul tîrgului!

STIRI

O desmintire bărbătească. Foi lor maghiare le sunt spine în ochi băncile românești, fiindcă pe lîngă aceste bănci, totuși să susțin și să sporesc familii românești atîrnătoare, cari întăresc pătura cultă a neamului, — și de aceea foarte bucuroși le atacă cît de des. Așa și săptămîna trecută, „Bud. Hirap“ a publicat un articol de frunte contra băncilor românești, arătîndu-le ca pe niște jupuitoare a poporului (pe cînd cele ungurești numai îl ung și-l desmiardă!); spune că băncile române să bucură dacă cutare datorăș al lor, a ajuns în strîmtoare, ca să-i poată licita averea, pe care i-o cumpără chiar advocații băncii!.. Și ca pildă pomeneste banca „Patria“ din Blaj! — La această nemernicie a foi maghiare, dl *Dr. Iuliu Maniu* deputat, ca avocat al băncii „Patria“ răspunde tot în aceeași foaie, declarînd că:

„...Banca „Patria“ nici odată nu s'a folosit de starea strîmtoată a datorășilor sei; nu i-a scos pe aceia nici cînd din proprietatea lor; cu

moșiile cumpărate de silă la licitații, nici odată nu a făcut ciștig, nici pe sama sa nici odată nu le-a ținut, nici de gînd să le țină, n'a avut! Banca „Patria“ ca ori-și care bancă, să bucură foarte, dacă din moșiile cumpărate de silă, își scoate datoria (pretensiunea) sa legală și dreaptă. Aceea ca banca, ca creditor, să nu iee parte la licitație, și nici de silă să nu cumpere nici odată, — asta n'o poate face nici o bancă!

„Ce privește persoana mea, decîr, că eu, în numele meu pentru mine, n'am luat parte nici cînd, și pe sama mea, n'am luat la nici o licitație vre-odată ceva!“

Iacă dar' dovedit prin cuvîntul unui bărbat cinstit ca și deputatul *Dr. I. Maniu*, că cu ce minciuni de nimic își satură foile maghiare pe cetitorii lor, cînd e vorba să scrie ceva despre Români.

*

Riuri, prefăcute în căi bune de negoț. Ministrul r. ung. de agricultură a înaintat dietei un plan de lege, prin care cere un nou credit de 192 milioane coroane, cu cari să urmeze lucrările pentru a face din mai multe riuri ale țării, ape pe cari să fie cu putință a înainta cu corăbioare de negoț, — prefăcîndu-le astfel, pe lîngă trenuri, și apele în drumuri deschise negoțului. Riurile la cari să va lucra, fie de nou, fie urmîndu-să mai departe lucrările începute deja mai înainte vor fi: Dunărea, Tisa, Savași Drava, — apoi March, Vag, Timiș, Someșul, Bodrogu, Șieul, Crișul, Murășul și Bega. Alviile azi prea neregulate ale acestora, le vor regula, le vor afunzi și le vor fixa între țărmi buni, ca ținîndu-să așa mai la un loc, să poată trece pe ele corăbii cu negoț, mai mari ori mai mici.

*

Morile din Pesta, oprite pe 2 săptămîni. Ziarele din Pesta dela 24 Maiu spun, că conducătorii marilor mori deacolo s'au înțeles, că două săptămîni să oprească morile lor, pentru-că de vre-o două, luni de zile le merge rău, și lucrează cu perderi simțite. Pe lucrători însă nu-i dau afară, ci le dau alt lucru în această vreme. Asemenea mai multe mori din țară stau locului.

Grevele (straicurile) din Ungaria în anul 1906 au fost în număr de 558, ce a cuprins în total 5512 lucrătoare și fabrici industriale. Numărul muncitorilor ce-au făcut grevă a fost de 45 mii 919. Impe-decați în lucru fie prin oprirea lucrului fie prin greviști au fost 10 mii 674 muncitori. Toți greviștii la olaltă n'au lucrat 666 mii 539 zile de lucru. Acest lucru rămas s'ar fi plătit cu 2 milioane 126 mii 252 coroane.

Stăpînii de fabrici și măestrii ca să aibă și ei o armă în fața

grevelor și-ac închis lucrătoarele de bună voie pe anumită vreme și prin asta au lăsat fără lucru 6072 muncitori, cari în total au pierdut 739 mii 797 zile de lucru, cela-ce în bani dă suma de 1 milion 614 mii 406 coroane.

În total dar din pricina grevelor și a închiderii lucrătoarelor s'au strecurat nelucrate 1 milion 414 mii zile de lucru care în bani fac suma de 4 milioane 730 mii 658 coroane, simbrîie perdată.

Socotind că în Ungaria sunt numai peste 700 mii lucrători industriali, fiecare lucrător a pierdut cîte 2 zile de lucru. În același an în Anglia pe un lucrător s'a venit numai una a treia parte din o zi în Germania 3 sfirtaie de zi, în Austria cîte o zi și jumătate.

Unguria dar merge înainte — cu straicurile. Semnul vremilor!

*

Fabrica de sobe de căhale dela Barul-mare (lîngă Pui, comitatul Hunedoarei), pe lîngă fabricarea de sobe de căhale, cari sunt azi mult căutate, fiind mult mai practice ca sobele de fer, — pregătește și țigla de coperiș și cărămizi de calitate foarte bună.

Intrebări și răspunsuri

Intr. 30. Am o pușcă cerută și luată de mine ca „flobert“, — unii însă spun că nu e flobert, și ar fi să o pun la dare. Am să dau dare pentru „flobert“?

Răspuns: Am mai dat deslușiri despre acest lucru în un număr trecut: pentru flobert nu plătești dare. Dar' dacă arma dtale nu e flobert, de sigur s'o înștiințezi; ca să nu vii pedepsit. De altfel ne mirăm cum poate fi îndoiială asupra „secului“ puștii dtale, doar' flobert-ul nu poate fi confundat cu pușca!

*

Intr. 31. Aud de pomi pitici, meri pitici. Ce-s aceia?

Răspuns: Sunt meri altoiți pe gutui sau alt trunchiu tare streini de soiul lor, cari apoi nu cresc mari, ci rămîn aievea pitici, tot pomul de nălțimea unui om zdravăn. Poți culege de jos cu mîna poamele de pe virful lui. Dar' încolo poamele nu-și perd din bunătate, din po-trivă, sunt și mai bune ca pe pomul regulat. Să pun astfel de altoi mai ales pentru împodobirea curții, unde nu vrei să ai pomi prea mari. Sunt prețioși. Și altoiele lor sunt mai scumpe cu dublu ca cele comune.

*

Intr. 32. Rog spunc-ți-mi care e firmă mai bună de procurat viță de vie și altoi și pmi de decorațiune. Văd unele anunțuri prin toi dar' nu știu cari sunt vrednice de încredere.

St. Bl. în L.

Răspuns: Iți putem recomanda ca firmă serioasă și vrednică de încredere firma Fischer & Comp. din

Aiud (Nagyenyed). Cere catalogul, în care găsești și instrucțiuni cum să pregătești terenul înainte.

POȘTA REDACȚIEI

Dlul Ales. Vl. în Vin. Și dta, ca mulți alții, ne ceri lucru peste putință, să-ți trimitem deslușiri despre „asigurarea vitelor“, ba statutele gata și tipărituri și tot. Ca și cum a da „deslușiri“ asupra acestui lucru, s'ar putea în 2—3 cuvinte și noi am avea timp destul de a scrie epistole de zeci de pagini, a decopia statute și a vi-le trimite toate gata. Te rugăm cetește cel puțin foaia „Tovărășia“ de anul trecut și anul acesta, și acolo află tot, cum stă lucrul, cum să face. ce să poate și ce nu?

Să caută și să găsește.

Să caută:

— Aș cumpăra o moșie de 20—25 jugăre, în apropiere de oraș, care ar fi bună de cultivat pomi. *David St. în P.*

— Caut pentru luat în arîndă crișmă și prăvălie, cu licența cîștigată, în o comună de 2—3000 locuitori. *Arîndator.*

Să găsește:

— La subscrisul să găsește lîna de oaie în cătățime mai mare. Cei-ce doresc a o cumpăra, să-mi dea adresa lor:

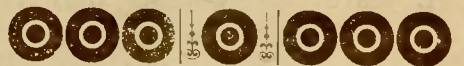
Teodor Toma
în Szászpétek, up. Teke.

— Baie de piatră, care ar da lucru la 5—6 lucrători, am de dat în arîndă ori de vîndut. *V. L. în P.*

— Unelte economice pentru o economie mijlocie: mașini, toate în stare bună, abia de un an cumpărate, — din cauză de boală, le vînd favorabil.

St. D., în Al.-m.

(Adresele le dă Administrația).

Vrei să știi, ce și cum să faci cînd înființezi o tovărășie?

— Cumpără broșura

Legea Tovărășilor

în care găsești pe lîngă îndrumări despre tovărășii și despre formarea acelor, și toți §§-ii legii comerciale, ce privește tovărășile.

Costă 50 fileri și 10 fl. pentru postă.

